

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Borås Stad

miljo@boras.se

Borås Stads Miljöprogram

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över Borås Stads Miljöprogram.

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Länsstyrelsen är positiv till ambitionerna i Borås Stads Miljöprogram och den utveckling som eftersträvas genom mål- och arbetsområden.

Länsstyrelserna har i sin *Vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030* identifierat ett antal framgångsfaktorer för kommunalt miljö- och hållbarhetsarbete. Länsstyrelsen vill tipsa Borås stad om att denna vägledning går att använda som ett stöd i det strategiska hållbarhetsarbetet. Vid vår avstämning av Borås stads miljöprogram mot vägledningen ser Borås stad ut att kunna prestera väl när programmet är beslutat.

Det är särskilt positivt att Borås Stads Miljöprogram:

- Involverar samtliga verksamheter och förvaltningar i genomförandet
- Har konkreta arbetsområden
- Tydligt kopplar an till det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen

Här kan Borås stad utveckla arbetet ytterligare:

- Miljöprogrammet bör tydligare beskriva eller illustrera hur det förhåller sig till och förväntas komplettera andra styrdokument, program och strategier inom kommunen.
- Länsstyrelsen bedömer att målen för Borås stads miljöarbete skulle tjäna på att vara mer tydligt definierade och mätbara.
- Länsstyrelsen anser att frågor som rör minskad klimatpåverkan och klimatanpassning tydligare behöver lyftas i programmet.
- Länsstyrelsen ser utmaningar med att miljöprogrammet avgränsar sig till enbart den miljömässiga dimensionen i Agenda 2030, då det kan få följden att eventuella synergier och målkonflikter i de sociala och ekonomiska hållbarhetsdimensionerna förbises. Programmet behöver uttrycka hur målkonflikter och synergier kan belysas och hanteras i genomförandet.

- Länsstyrelsen rekommenderar att det tydligare framgår av programmet att miljö- och hållbarhetsarbetet omfattar den indirekta miljöpåverkan kommunen har genom sitt arbete med ärenden, tillsyn och rådgivning i sina olika uppdrag och roller.
- Länsstyrelsen rekommenderar Borås Stad bedöma de tänkta konsekvenserna av de handlingsplaner som tas fram inom ramen för programmet i ett tidigt skede för att säkerställa ambitionsnivån i genomförandet.
- Programmet skulle kunna stärkas genom att även omfatta ett systematiskt samarbete med lokalt näringsliv, organisationer och invånare.

Synpunkter på remissversion av Borås Stads Miljöprogram

1. Inledning

Det är bra att kommunen avgränsar i bilaga 1 vilka Agenda 2030-mål och delmål som är mest relevanta för programmet så att utgångspunkterna är tydliga. Samtidigt är en av huvudpoängerna med Agenda 2030 att de olika målen är odelbara och integrerade med varandra.

Länsstyrelsen anser att miljöprogrammet tydligare bör beskriva relationen till andra styrdokument i staden. I missivet till remissen nämns att programmet ingår i stadens samlade miljö och klimatarbete tillsammans med andra styrdokument som energi- och klimatprogrammet, avfallsplan och VA-plan. Vilka styrdokument som är viktiga eller relaterar till arbetet med miljöprogrammet skulle även kunna lyftas i det faktiska programmet, så att läsaren av programmet kan skapa sig en helhetsbild av hur kommunens olika styrdokument hänger samman.

Det är positivt att programmet tydligt kopplar an till det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen – Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland 2022–2025. Här skulle dokumentet med fördel kunna länka till webbplatsen www.hallbartVG.se för den som vill läsa mer om det regionala åtgärdsprogrammet. Länsstyrelsen ser fram emot ett fortsatt samarbete kring miljömålen.

I bilaga 1 finns även en beskrivning av vilka nationella miljömål som programmet utgår ifrån. Ett förslag till ytterligare förtydligande vore att hänvisa till [Västra Götalands regionala miljömål](#), som innehåller tilläggs mål till de nationella miljömålen för länet. De regionala tilläggs målen skulle kunna vara vägledande för verksamheter i Borås Stad i arbetet med att ta fram lämpliga handlingsplaner och vara ett stöd för jämförelse i uppföljningen av miljöprogrammet.

Det framgår inte hur programmet tagits fram; av vem, med vilka metoder eller om det förekommit intern- och extern dialog. Detta framgår dock till viss del i tjänsteutlåtandet. Länsstyrelsen tror att en kort beskrivning av processen för att ta fram programmet skulle kunna stärka förtroendet till programmet genom att visa på att det tagits fram i delaktighet med kommunens olika förvaltningar.

2. Syfte

I syftet beskrivs att miljöprogrammet ska fungera som en övergripande plattform för Borås stads strategiska och systematiska arbete med den ekologiska hållbarhetsdimensionen. Länsstyrelsens rekommendation är att miljö- och hållbarhetsarbetet bör omfatta den indirekta miljöpåverkan kommunen har genom sitt arbete med ärenden, tillsyn och rådgivning i sina olika uppdrag och roller. Det behöver bli tydligt att miljöprogrammet inte avgränsas enbart till den direkta miljöpåverkan från de kommunala verksamheterna.¹

3. Mål

Länsstyrelsen bedömer att målen för Borås stads miljöarbete skulle tjäna på att vara mer tydligt definierade och mätbara.

4. Miljöpolicy

Det är ett positivt grepp att utgå från miljöbalken, att börja från grunden och skapa kännedom om lagstiftningen. På samma sätt skulle programmet också kunna förhålla sig till plan- och bygglagen (PBL) då programmet så tydligt inriktar sig på hälsosamma livsmiljöer och hållbar samhällsplanering.

5. Gemensamma ramar

Det är positivt att arbetet med Miljöprogrammet utgår från gemensamma, tydliga ramar. Ett förslag för att stärka dessa ramar ytterligare är lägga till en punkt om att bedöma konsekvenserna av de handlingsplaner som tas fram inom ramen för programmet. Detta skulle kunna stärka ambitionsnivån bland kommunens verksamheter genom att synliggöra handlingsplanernas förväntade konsekvenser redan i ett tidigt skede. En konsekvensbedömning kan även synliggöra potentiella synergieffekter och målkonflikter.²

6. Arbetsområden

Det är positivt att programmet konkretiserar kommunens miljöarbete i tre olika arbetsområden. Här hade det varit bra om det genomgående framgår vilken nästa konkretiseringsnivå är, alltså vilka verktyg kommunen har för att förverkliga de övergripande ambitionerna i programmet. Exempelvis vilka mer specifika styrdokument kommunen har inom dessa områden och i vilka processer de ska tillämpas. Tydligheten kan då öka för att olika målgrupper ska känna sig berörda.

Klimatpåverkan liksom anpassningen till det redan förändrade klimatet saknas helt i programmet, förutom som mål listade i bilaga 1. Exempelvis nämns inte Borås Stads klimatstrategi, koldioxidbudget eller kraftsamlingen Klimat 2030. Programmet kan med fördel tydligare koppla samman frågor om biologisk mångfald, ekosystemtjänster, resiliens och klimatanpassning. Stöd för arbetet finns

---

¹ Mer information finns på sidan 18 i *Vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030*.

² Mer information finns på sidan 50 i *Vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030*.

till exempel i Länsstyrelsens handlingsplan för klimatanpassning.³ Avsaknaden av dessa perspektiv kan innebära att avvägningar kring eventuella målkonflikter och synergier mellan frågor om klimat och biologisk mångfald riskerar att falla mellan stolarna.

I bilaga 1 listas de globala hållbarhetsmål inom Agenda 2030 som är mest relevanta för programmet. När det gäller *delmål 13 – Bekämpa klimatförändringarna* ställer sig Länsstyrelsen frågande till om delmål 13.B (Främja mekanismer för att höja förmågan till klimatrelaterad planering och förvaltning) är det som mest går i linje med miljöprogrammet. Mål 13.B fokuserar på planering och förvaltning i de minst utvecklade länderna, med särskilt fokus på kvinnor, ungdomar samt lokala och marginaliserade samhällen. Möjligen ligger mål 13.2 – integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering mer i linje med målsättningarna för miljöprogrammet.

Hållbar natur

På området ”Hållbar natur” står om kompensation att ”Negativa konsekvenser på skyddsvärda arter eller gröna, blå och kulturella miljöer och strukturer som uppkommer av exploatering ska kompenseras.” När det gäller kompensationsåtgärder behöver det framgå att kompensation är aktuellt först som sista utväg, om anpassnings- eller skyddsåtgärder inte varit möjliga eller tillräckliga.

På området miljöövervakning står att arter, föreningar, värdefulla naturtyper och naturområden ska kartläggas och dokumenteras. Detta område skulle kunna beskrivas ytterligare, exempelvis om det finns några särskilda avgränsningar. Även avsnittet om ekosystemtjänster ger intryck av att hela kommunen ska kartläggas. Här skulle en ytterligare precisering av var och vid vilka tillfällen ekosystemtjänster ska kartläggas, dokumenteras och åtgärdas bidra till mer tydlighet.

6.1 Hållbart samhälle

På området ”Hållbart samhälle” kan läggas till att översiktsplanen bör vara ett verktyg för att förverkliga miljöprogrammet. Då är det bra om kommunen inkluderar miljöprogrammet som ett underlag till översiktsplanen, eller till en planeringsstrategi enligt PBL 3 kap 23§ om kommunen tar fram en sådan.

Länsstyrelsen vill även här påtala vikten av odelbarhet inom Agenda 2030 och att synergier går att finna vid inkludering av bland annat minskad klimatpåverkan i kommunens Miljöprogram. Vid uppförande av nya byggnader kan exempelvis ett perspektiv på klimatpåverkan i byggnadens hela livscykel inkluderas. Både konstruktionsmaterial och installationer kan väljas utifrån ett cirkulärt och resurseffektivt perspektiv. Det finns idag exempelvis bra metoder för återbruk av byggmaterial istället för nyproducerat material. Val av installationer har en stor klimatpåverkan för byggnader och här är det viktigt att välja produkter med låg klimatpåverkan och även här återbruka när möjligt.

---

³ [Handlingsplan klimatanpassning 2021–2024 | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

6.2 Hållbar konsumtion

Det är positivt att hållbar konsumtion är ett av arbetsområdena i programmet. Arbetsområdet skulle med fördel även kunna inkludera kommunens möjligheter att stötta invånare och näringsliv till en mer hållbar konsumtion, exempelvis att möjliggöra för invånare att hyra, dela och låna.

7. Arbetssätt

Det är positivt att genomförandet av programmet är strukturerat kring ett tillitsbaserat arbetssätt och Länsstyrelsen tar gärna del av kommunens erfarenheter kring arbetet med Miljöprogrammet längre fram. Vi menar att ett tillitsbaserat arbetssätt har potential att skapa ansvar för frågorna hos de av kommunens verksamheter som har kunskapen och kan förverkliga målen. Det ställer dock höga krav på miljökompetensen i verksamheterna, samtidigt som det är viktigt med stöttande strukturer i form av policyer, rutiner, indikatorer för uppföljning, med mera. Om något av detta saknas finns en risk att de åtgärder som tas fram av verksamheterna inte är tillräckliga för att nå målen, och att synergier mellan olika verksamhetsområden inte tas tillvara fullt ut. Kommunen bör överväga att förtydliga beskrivningen av målen och de tre arbetsområdena, för att säkerställa att de kan ge konkret vägledning till samtliga verksamheter.

Länsstyrelsen uppfattar att programmet är ett kommuninternt dokument. En utveckling av programmet vore att även uppmuntra till dialog och samverkan med andra aktörer, enligt Agenda 2030:s mål 17. I *Vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030* beskrivs ett systematiskt samarbete med lokalt näringsliv, organisationer och invånare inom miljö och hållbarhetsområdet som en av förutsättningarna för ett framgångsrikt hållbarhetsarbete i kommuner.

Länsstyrelsens rekommendation är att kommunen utvecklar Borås Stads Miljöprogram genom att beskriva hur kommunen planerar för ett systematiskt arbete med målkonflikter och synergier. Detta är viktigt för att ta vara på den innovationspotential som målkonflikter innebär likväl som det demokratiska ansvaret att hantera eventuella konflikter innan de blir destruktiva.⁴

8. Uppföljning

Det är positivt att Borås Stad har en tydlig plan och ansvarsfördelning för uppföljningen av programmet. Något som skulle kunna stärka genomförandet och förankringen vore om uppföljningen kommuniceras internt men också externt i kommunen, vilket skulle kunna bidra till att väcka intresse för hållbarhetsfrågor och skapa en bred och demokratisk diskussion.

Uppföljningen blir också en viktig återkoppling till kommunernas verksamheter i och med det tillitsbaserade arbetssätt som kommunen planerar för. Därmed är det viktigt att uppföljningen också utvärderas tillsammans med berörda verksamheter,

---

⁴ För mer detaljerad information, se sida 15 *Vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030*.

för att bedöma om de åtgärder som hittills genomförts bidragit tillräckligt till de utsatta målen.

De som medverkat i beslutet

Detta yttrande har beslutats av miljöskyddsavdelningens chef Monique Wannding, efter föredragning av handläggaren Lina Hadartz.

I den övriga handläggningen medverkade representanter från landsbygdsavdelningen, vattenavdelningen, samhällsavdelningen och miljöskyddsavdelningen.

Monique Wannding

Lina Hadartz

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.